

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 2, Article Number: 1C0143

EDUCATION SCIENCES

Received: August 2009

Accepted: March 2010

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Mehmet Nuri Gömleksiz

Ayşe Ülkü Kan

Serav Biçer

Fırat University

ngomleksiz@firat.edu.tr

aulkukan@yahoo.com

seravbicer@hotmail.com

Elazığ-Turkey

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNDEN BEKLENTİLERİ
(FIRAT ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)**

ÖZET

Betimsel nitelikteki bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin beklenti düzeylerini belirlemektir. Bu amaçla 2008-2009 eğitim öğretim yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenimine devam eden son sınıf öğrencileri ve tezsiz yüksek lisans programlarına kayıtlı öğrenciler araştırma evrenine alınmıştır. Araştırmada kullanılan beşli likert tipindeki ölçek araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Ölçekteki maddeler öğretmenlik mesleğine ilişkin olarak sosyo-kültürel, mesleki, maddi ve kariyer beklentileri biçiminde sınıflandırılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinden beklentilerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı ve kızların beklenti düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bölüm değişkenine göre ise beklenti düzeylerinin çok fazla farklılaşmadığı ancak sosyo-kültürel ve kariyer açısından eğitim fakültesi öğrencilerinin beklenti düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayı, Beklenti, Öğretmenlik Mesleği, Tezsiz Yüksek Lisans, Eğitim Fakültesi

**PROSPECTIVE TEACHERS' EXPECTATIONS FROM TEACHING PROFESSION
(CASE OF FIRAT UNIVERSITY)**

ABSTRACT

The aim of this descriptive study is to determine prospective teachers' expectation level for teaching profession. For that aim, fourth year students of Education Faculty and non-thesis master's program were included in the study. Five-point Likert-style scale used in the study was developed by the researchers. The items were classified into four categories named socio-cultural, professional, financial and career expectations. It was determined that prospective teachers' views were differed significantly in terms of gender variable and that female prospective teachers' expectation level was higher than that of males'. While no statistically significant difference was found in terms of department variable, expectation levels of the fourth year students of education faculty were higher than the students' of non-thesis program in terms of socio-cultural and career.

Keywords: Prospective Teacher, Expectation, Teaching Profession, Non-Thesis Master's Program, Education Faculty

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Ülkemizde öğretmen yetiştirme çalışmaları Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte şekillenmeye başlamış ve günümüze kadar bu konuda pek çok değişiklik yapılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında yaşanan öğretmen sıkıntısı nedeniyle bu durumu ortadan kaldırmak için arayışlar başlamıştır. Bu çerçevede, köy öğretmeni yetiştirme çabalarının uzun süre gündemde kaldığı ve buna ilişkin çalışmaların büyük bir gayretle yürütüldüğü bilinmektedir. Bu konuya ilişkin bir diğer önemli nokta, öğretmen yetiştiren okulların Cumhuriyetin ilk yıllarında daha çok büyük kentlerde açılması; ancak daha sonra ülke geneline yayılmaya başlamasıdır. Öğretmen sayısındaki yetersizlik, geçici ve çok da işlevsel olmayan çözüm yollarının kullanılmasına neden olmuştur. Hızlandırılmış eğitimle öğretmen yetiştirme, bu açıdan olumsuz bir örnek olarak düşünülebilir. Buna karşın, zaman içerisinde öğretmen yetiştiren kurumların eğitim sürelerinin sürekli olarak uzatıldığı ve 1739 sayılı yasa ile yüksek öğretim düzeyine çekildiği; Milli Eğitim Temel Kanunu ile öğretmenlerin genel kültür, özel alan bilgisi ve mesleki formasyon bakımından dengeli biçimde yetiştirilmelerinin gerekliliğinin yasal bir dayanağa bağlanması da sevindirici gelişmeler olarak sıralanabilir (Kavak, Aydın ve Akbaba-Altun, 2007:36).

Öğretmen yetiştirmedeki bu genel durumun yanısıra günün ihtiyaçlarını karşılamaya dönük yeniliklerin de yapıldığı bilinmektedir. Bu çerçevede 1997 yılından itibaren eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma başlamıştır. Yapılan yenilikleri mevcut yapının, günün ihtiyaçlarını karşılayamamasına bağlamak mümkündür. Yapılan değişiklikler sonucunda öğretmen yetiştiren bölümlerin programları YÖK tarafından standart hale getirilmiştir. Öğretmen yetiştirme görevi eğitim fakültelerine verilirken, fen edebiyat fakültesi mezunlarına da öğretmen olabilmeleri için; eğitim fakülteleri tarafından yürütülen tezsiz yüksek lisans programlarından mezun olma şartı getirilmiştir.

Tezsiz yüksek lisans programlarından mezun olan pek çok öğretmen adayının gerek milli eğitime bağlı okullarda gerekse özel dershanelerde çalışma alanı bulduğu bilinmektedir. Buna bağlı olarak temel hedefi bilim adamı yetiştirmek olan fen edebiyat fakültelerinden mezun olan pek çok kişinin, aldıkları dört yıllık lisans eğitiminin ardında kendilerine sunulan ve birkaç döneme sığdırılan öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin, kendilerinde öğretmen olmaya ilişkin ilgi, istek, tutum, beklenti gibi farklı konulara ilişkin durumları merak uyandırmaya başlamıştır. Buna bağlı olarak alanda yapılmış pek çok çalışmanın olduğu bilinmektedir (Ceyhan, 2004; Çakır, Kan ve Sümbül, 2006; Deniz, Görgen ve Şeker, 2006; Sayın, 2006; Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Gömlüksiz ve Kan, 2008; Oğuz ve Topkaya, 2008; Yılmaz ve Çimen, 2008). Bu çalışmaların bir kısmı sadece tezsiz yüksek lisans yapan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilirken bazıları da tezsiz yüksek lisans öğrencileri ile eğitim fakültesi öğrencileri üzerinde yapılmıştır.

Öğretmenlik belirli yeterliklere sahip olmayı gerektiren bir meslektir. Mesleğin icrasında ortaya konan çabaya rağmen kısa vadede sonuç alamamak bu mesleğin en zor taraflarından biri olarak düşünülebilir. Öğretmenlik mesleği yürütülürken karşılaşılan problemlerin yanısıra hizmet öncesi eğitimin verildiği dönemde öğretmen adaylarının zihinlerinde kurguladıkları pek çok farklı durum ve beklentiler olabilir. Bireyler, bu mesleğin kendilerine sağlayacağını düşündükleri pek çok farklı durumu göz önünde bulundurarak öğretmenlik mesleğini tercih etmiş olabilirler. Kuzgun'a (2003:6) göre meslek, en ayırt edici yönüyle kazanç elde etmek amacıyla yapılan bir dizi etkinlik olarak ifade edilmektedir; ancak

meslek edinmekteki en önemli hedeflerden birisi de kişinin kendini gerçekleştirmesidir. Buna bağlı olarak mesleğin, bağımsızlık, güvence, bir gruba ait olma, tanınma gibi gereksinimleri doyurma fırsatı sunduğu kabul edilmektedir. Yani birey mesleğini icra ederken gizilgüçlerini kullanmakta, geliştirmekte ve bundan doyum sağlamaktadır.

Türk toplumunda, öğretmenliğin kutsal bir meslek olarak düşünülmesi, bireylerin bu mesleği seçmelerindeki etkenlerden biri olarak göze çarpmaktadır. Kuzgun'un (2003:6) belirttiği gibi meslek, bireyin kimliğinin en önemli kaynağıdır ve bireyin etraftan saygı görmesini, toplumda yer edinmesini, işe yaradığı hissetmesini sağlayan en önemli etkinlik alanıdır. Öğretmenlik mesleği her ne kadar kutsal sayılan bir meslek olsa da öğretmenlerin zihinlerinde kurguladıklarıyla gerçekte yaşadıkları durumların çok fazla örtüşmediği de gözlenmektedir. Bireyin mesleki doyuma ulaşamaması psikolojik açıdan sıkıntı yaşamasına neden olur. Özellikle yanlış meslek seçimlerinde bu tür sonuçların ortaya çıktığı vurgulanmaktadır (Kuzgun, 2003:6). Bu durum, iş tatmini kavramını da ortaya çıkarmaktadır. Bireylerin mesleki anlamda beklentilerinin karşılanmaması, iş tatmininin oluşmamasına neden olurken aynı zamanda bireylerde gerek iş ortamlarına gerekse yöneticilerine ilişkin olumsuz tutumun oluşmasına neden olmaktadır (Can ve Soyer, 2008:65). Bu nedenle beklenti kavramının mesleki açıdan büyük önem taşıdığı söylenebilir.

Beklenti, bireyin belli şart ve durumların alacağı biçimler veya kendisinden beklenenler konusundaki ön görüşü (TDK, 2009) olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin bir mesleğin eğitimini seçmeleriyle birlikte o mesleğe ilişkin beklentiler oluşturdukları bilinmektedir (Uras ve Kunt, 2004). Buradan hareketle öğretmen adaylarının gelecekte icra edecekleri öğretmenlik mesleğine ilişkin beklentilerinin neler olduğu ve bu konudaki beklenti düzeylerinin belirlenmesi, üzerinde çalışılabilecek bir konu olarak görülmüştür. Bu nedenle hem eğitim fakültesi öğrencileri hem de ortaöğretime öğretmen yetiştirmeyi hedefleyen tezsiz yüksek lisans programlarına devam eden öğretmen adayları çalışmanın hedef kitlesi olarak düşünülmüştür. Yapılan bir araştırmada, tezsiz yüksek lisans programlardan mezun olan bireylerin istihdam problemleri yaşamaları nedeniyle; bu programlara devam eden öğrencilerin olumsuz etkilenebilecekleri belirtilirken; özellikle öğrencilerin geleceğe yönelik olumsuz algı, beklenti geliştirebilecekleri ve yoğun biçimde gelecek kaygısı yaşayabilecekleri vurgulanmıştır (Ceyhan, 2004:92). Yapılan bu çalışmada ise eğitim fakültesi son sınıf öğrencileri ile tezsiz yüksek lisans programlarına kayıtlı öğrencilerin öğretmenlik mesleğinden beklentileri maddi, mesleki, sosyo-kültürel ve kariyer açısından sınıflandırılarak öğretmen adaylarının beklenti düzeyleri karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu çalışmanın genel amacı, eğitim fakültesi ve tezsiz yüksek lisans programlarına kayıtlı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin beklenti düzeylerini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

- Eğitim fakültesi ve tezsiz yüksek lisans programlarına kayıtlı öğretmen adaylarının sosyo-kültürel, mesleki, maddi ve kariyer beklenti düzeyleri cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
- Öğretmen adaylarının sosyo-kültürel, mesleki, maddi ve kariyer beklenti düzeyleri öğrenim gördükleri bölüme göre değişmekte midir?

3. EVREN ÖRNEKLEM (POPULATION AND SAMPLE)

Araştırmancının evrenini 2008-2009 eğitim öğretim yılında Fırat Üniversitesi eğitim fakültesinde öğrenimine devam eden son sınıf öğrencileri ve Tezsiz yüksek lisans programlarına kayıtlı öğretmen adayları oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşılmaya çalışıldığından örneklem seçimine gidilmemiştir.

Tablo 1. Araştırma evrenindeki öğrencilerin dağılımı
(Table 1. Distribution of students in research sample)

Bölüm	Mevcut Sayı	Ön Analiz	Asıl Uygulama	Ulaşılan Toplam
Eğitim Fakültesi	412	26	384	410
Fen-Matematik Alanlar	408	29	245	274
Sosyal Alanlar	583	64	398	462
Toplam	1403	119	1027	1146

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırma evreninde eğitim fakültesi ve tezsiz yüksek lisans programlarına kayıtlı toplam 1403 öğretmen adayı bulunmaktadır. Bu adaylardan 1146 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmada 119 kişi ön analizde, 1027 kişi de asıl uygulamada yer almıştır. Bu sonuçlara göre evrenin yüzde 81,68’ine ulaşılmıştır.

4. YÖNTEM (METHOD)

Tarama tipinde, betimsel nitelikteki bu çalışmada konuya ilişkin varolan durum betimlenerek belirlenen değişkenlere göre karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırmancının verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen bir ölçekle toplanmıştır. Ölçekteki maddeler, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinden beklenti düzeylerini ortaya koyacak niteliktedir. 33 maddelik ölçekte sosyo-kültürel, mesleki, maddi ve kariyer beklentilerine ilişkin bölümlere yer verilmiştir. Beşli likert tipindeki ölçekte maddeler, tamamen, çok, biraz, az, hiç şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik hesaplamaları önceden 119 kişiye uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Bu uygulamada grupların homojenliği göz önüne alınarak üç gruptan da öğrenciye yer verilmiştir. Uygulanan işlemler sonucunda ölçekteki hiçbir maddenin faktör yükünün .35’in altında kalmadığı ve bütün maddelerin işler durumda olduğu görülmüştür. Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .889 olarak bulunurken; KMO değeri .757, Bartlett testi 2141,530 olarak belirlenmiştir. Bu sonuç .05 düzeyinde anlamlı çıkmıştır. Ön analiz uygulamasında görüşlerine başvurulmuş öğrenciler daha sonra asıl uygulamanın dışında bırakılmış ve asıl uygulamada ölçek, 1027 öğretmen adayına uygulanmıştır. Ölçek araştırmalar tarafından öğrencilerin buldukları gidilerek elden dağıtılmış, öğrencilere ölçeği doldurmaları için belirli bir süre verildikten sonra yine aynı yolla toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, frekans ve yüzde hesaplamaları, ilişkisiz örneklem t-testi, varyans analizi, Mann Whitney U, Kruskal Wallis H, Scheffe ve Levene testleri kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir. Aritmetik ortalamaların yorumlanmasında kullanılan puan aralıkları şöyledir: “hiç 1,00-1,80”, “az 1,81-2,60”, “biraz 2,61-3,40”, “çok, 3,41-4,20”, “tamamen 4,21-5,00”.

5. BULGULAR (FINDINGS)

Bu bölümde, araştırma kapsamındaki öğrencilerin görüşleri doğrultusunda elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir.

5.1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular (Findings in Terms of Gender Variable)

Tablo 2'de katılımcıların, öğretmenlik mesleğinden sosyo-kültürel açıdan beklentilerine ilişkin cinsiyet değişkenine göre yapılan t-testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının sosyo-kültürel beklenti düzeylerine ilişkin cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları
(Table 2. t test results of prospective teachers' socio-cultural expectations in terms of gender variable)

Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	sd	Levene	p	t	p
2.Fikirleri dikkate alınan biri olacağımı umuyorum.								
Erkek	521	4,03	0,86	1025	.687	.407	-2,947*	.003
Kız	506	4,18	0,77					
3.Örnek alınan biri olmayı bekliyorum.								
Erkek	521	4,03	0,93	1025	1,056	.304	-6,054*	.000
Kız	506	4,35	0,76					
7.İyi bir evlilik yapmamı sağlayacağını umuyorum.								
Erkek	521	3,57	1,33	1025	.389	.533	.339	.735
Kız	506	3,55	1,36					
9.Kültürel gelişimimi destekleyecek yayınları (gazete, dergi vb.) düzenli olarak takip etmeyi ümit ediyorum.								
Erkek	521	4,01	0,96	1025	.389	.533	-2,142*	.032
Kız	506	4,13	0,84					

*p<0,05

Tablo 2'deki bulgulara bakıldığında öğretmen adaylarının, ölçekteki "fikirlere dikkate alınan biri olacağımı umuyorum" maddesine ilişkin 'çok' düzeyinde görüş bildirdikleri görülmüş ve cinsiyet açısından beklenti düzeyinin kız öğretmen adaylarında (\bar{X} =4.18) daha yüksek olduğu saptanmıştır (t=-2.947, p=.003). Sosyo-kültürel beklentilere ilişkin diğer bir madde "örnek alınan biri olmayı bekliyorum" şeklindedir. Bu maddeye ilişkin hem kız (\bar{X} =4.35) hem de erkek öğretmen adayları (\bar{X} =4.03) 'çok' düzeyinde görüş bildirmekle beraber grupların görüşleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (t=-6,054, p=.000). Bu farklılık kız öğretmen adaylarının lehinedir. Öğretmenlik mesleğinin "İyi bir evlilik yapmayı sağlayacağı"na ilişkin öğrenci görüşlerinin cinsiyetleri açısından farklılaşmadığı; ancak araştırma kapsamındaki öğrencilerin bu maddeye 'çok' düzeyinde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. "Kültürel gelişimimi destekleyecek yayınları (gazete, dergi vb.) düzenli olarak takip etmeyi ümit ediyorum" maddesine ilişkin görüşlerin hem kız öğrencilerde (\bar{X} =4.13) hem de erkek öğrencilerde (\bar{X} =4.01) 'çok' düzeyinde yoğunlaştığı ancak görüşlerin istatistiksel olarak farklılaştığı belirlenmiştir (t=-2.142, p=.032). Söz konusu bu farklılığın kız öğrencilerin lehine olduğu bulunmuştur. Öğretmen adaylarının sosyo-kültürel açıdan beklenti düzeylerine ilişkin cinsiyet değişkenine göre görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde kız öğretmen adaylarının beklenti düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Tablo 3'te sosyo-kültürel beklentilerle ilgili olarak parametrik olmayan maddelere ilişkin MWU testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının sosyo-kültürel beklenti düzeylerine ilişkin cinsiyet değişkenine göre MWU testi sonuçları
(Table 3. MWU test results of prospective teachers' socio-cultural expectations in terms of gender variable)

Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	sd	Levene	p	t	p	MWU	p	S.O.
1. Toplumda saygın bir yere sahip olacağımı umuyorum.											
Erkek	521	3,97	1,02	1025	11,042*	.001	-3,920	.000	117170,5*	.001	485,90
Kız	506	4,20	0,84								542,94
4. Seçkin bir arkadaş çevresine sahip olmayı umuyorum.											
Erkek	521	3,83	1,10	1025	18,193*	.000	-2,842	.005	120980,5*	.016	493,21
Kız	506	4,06	0,96								535,41
5. Statü sahibi insanlarla iletişim kurma imkânı bulacağımı umuyorum.											
Erkek	521	3,63	1,09	1025	14,260*	.000	-3,127	.002	118791,0*	.004	489,01
Kız	506	3,83	0,98								539,74
6. Mesleğimle ilgili sivil toplum kuruluşlarına (sendika, dernek, vakıf vb.) üye olmayı istiyorum.											
Erkek	521	3,20	1,41	1025	12,242*	.000	-.883	.378	128703,5	.503	508,03
Kız	506	3,27	1,24								520,15
8. Kültürel ve sanatsal etkinlikleri (sinema, tiyatro, sergi vb.) düzenli olarak izlemeyi umuyorum.											
Erkek	521	3,65	1,13	1025	19,831*	.000	-4,425	.000	112686,5*	.000	477,29
Kız	506	3,94	1,00								551,80

*p<0,05

Tablo 3'teki bulgular incelendiğinde "Toplumda saygın bir yere sahip olacağımı umuyorum" maddesine ilişkin öğrenci görüşleri istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($U=117170.5$, $p=.001$). Bu farklılığın kız öğrenciler lehine olduğu belirlenmiştir. "Seçkin bir arkadaş çevresine sahip olmayı umuyorum" maddesine ilişkin görüşlerin anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür ($U=120980.5$, $p=.016$) ve bu farklılığın kız öğrencilerin lehine olduğu belirlenmiştir. Buradan hareketle kız öğretmen adaylarının toplumda saygın bir yere sahip olma ve seçkin bir arkadaş çevresine sahip olma konularında öğretmenlik mesleğinden beklentilerinin erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

"Statü sahibi insanlarla iletişim kurma imkânı bulacağımı umuyorum" maddesine ilişkin kız ve erkek öğretmen adaylarının görüşleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ve durumun kız öğrenciler lehine olduğu saptanmıştır ($U=118791.0$, $p=.004$). Benzer biçimde "kültürel ve sanatsal etkinlikleri (sinema, tiyatro, sergi vb.) düzenli olarak izlemeyi umuyorum" maddesine ilişkin görüşlerin de kız öğrencilerin lehine anlamlı biçimde farklılaştığı ($U=112686,5$, $p=.000$). Buna göre gelecekte, öğretmenlik mesleğini icra ederken statü sahibi insanlarla iletişim kurma, kültürel ve sanatsal etkinlikleri takip etme beklentilerinin kız öğrencilerde daha yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçekte, sosyo-kültürel beklentiler arasında yer verilen bir diğer madde "mesleğimle ilgili sivil toplum kuruluşlarına (sendika, dernek, vakıf vb.) üye olmayı istiyorum" biçimindedir. Bu maddeye ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmazken; öğretmen adaylarının bu maddeye ilişkin beklenti düzeylerinin 'biraz' düzeyinde olması dikkat çekmektedir. Bu durum henüz mesleğe başlamamış öğretmen adaylarının sendika, dernek ve benzeri kuruluşların

çalışmaları noktasındaki bilgi eksiklikleriyle yorumlanabilir. Bu nedenle beklenti düzeylerinin düşük olması normal algılanabilir. Öğretmen adaylarının mesleki beklentilerinin cinsiyetleri açısından değerlendirildiği t-testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen adaylarının mesleki beklenti düzeylerine ilişkin cinsiyet değişkenine göre t- testi sonuçları
(Table 4. t test results of prospective teachers' professional expectations in terms of gender variable)

Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	sd	Levene	p	t	p
11. Üniversitede aldığım eğitimin, mesleğimi yürütürken işe yaramasını ümit ediyorum.								
Erkek	521	3,56	1,27	1025	3,073	.080	-2,057*	.040
Kız	506	3,72	1,20					
12. Okuldaki karar mekanizmasına katılmayı umuyorum.								
Erkek	521	3,79	1,06	1025	0,475	.491	1,219	.223
Kız	506	3,71	1,02					
16. Mesleki uygulamalarla ilgili değişikliklerden haberdar olmamı sağlayacak toplantıların yapılmasını bekliyorum.								
Erkek	521	4,23	0,91	1025	3,693	.055	-2,025*	.043
Kız	506	4,33	0,79					
17. İşimi istediğim gibi yapabilecek fiziksel donanımı (araç-gereç, öğretim materyalleri, laboratuvar vb.) bulmayı umuyorum.								
Erkek	521	4,07	1,01	1025	0,706	.401	-1,790	.074
Kız	506	4,18	0,93					

*p<0,05

Tablo 4'te mesleki beklentilere yönelik olarak öğretmen adaylarının görüşlerine sunulan "Üniversitede aldığım eğitimin, mesleğimi yürütürken işe yaramasını ümit ediyorum" maddesi kız öğrenciler ($\bar{X}=3.72$) ve erkek öğrenciler ($\bar{X}=3.56$) tarafından 'çok' düzeyinde kabul görürken, yapılan t-testi kız ve erkek öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı farklılığın olduğunu ortaya koymuştur (t=-2.057, p=.040). Buna göre kız öğrencilerin beklenti düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Başka bir ifade ile üniversitede alınan eğitimin mesleğin yürütülmesinde işe yaraması noktasındaki beklenti düzeyi kız öğrencilerde daha yüksektir. "Okuldaki karar mekanizmasına katılmayı umuyorum" maddesine ilişkin olarak yapılan istatistiksel işlemler sonucunda cinsiyet açısından anlamlı belirlenmezken öğrenci görüşlerinin 'çok' düzeyinde yoğunlaştığı görülmüştür. "Mesleki uygulamalarla ilgili değişikliklerden haberdar olmamı sağlayacak toplantıların yapılmasını bekliyorum" maddesine ilişkin istatistiksel işlemler sonucunda kız öğretmen adaylarının ($\bar{X}=4.33$) ve erkek öğretmen adaylarının ($\bar{X}=4.23$) bu maddeye yönelik beklenti düzeylerinin 'tamamen' aralığında olduğu belirlenmiştir. Buna karşın t testi sonucuna göre öğrenci görüşlerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı (t=-2.025, p=.043) ve farklılığın kızların lehine olduğu görülmüştür. Kız öğrencilerin mesleki uygulamalara ilişkin değişikliklerden haberdar olmalarını sağlayacak toplantıların yapılmasıyla ilgili beklentilerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. 'İşimi istediğim gibi yapabilecek fiziksel donanımı (araç-gereç, öğretim materyalleri, laboratuvar vb.) bulmayı umuyorum' maddesine ilişkin t-testi sonuçlarında katılımcıların 'çok' düzeyinde görüş bildirdikleri; bunun yanında kız ve erkek öğrencilerin görüşleri arasında manidar farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Buna göre araştırma kapsamındaki

bütün öğretmen adaylarının ileride çalışacakları okullarda fiziksel donanım açısından beklenti düzeylerinin yüksek olduğu düşünülebilir. Mesleki beklentilere ilişkin nonparametrik maddelere uygulanan MWU testi sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğretmen adaylarının mesleki beklenti düzeylerine ilişkin cinsiyet değişkenine göre MWU testi sonuçları
(Table 5. MWU test results of prospective teachers' professional expectations in terms of gender variable)

Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	sd	Levene	p	t	p	MWU	p	S.O.
10. Nitelikli bireyler yetiştirmeyi umuyorum.											
Erkek	521	4,45	0,77	1025	8,895*	.003	-1,995	.046	126044,5	.163	502,93
Kız	506	4,54	0,65								525,40
13. Öğrencilerimin eğitsel ihtiyaçlarını karşılayabilen bir öğretmen olmak istiyorum.											
Erkek	521	4,42	0,76	1025	20,684*	.000	-4,021	.000	116286,0*	.000	484,20
Kız	506	4,59	0,62								544,69
14. Fikir alışverişine açık bir iş ortamında çalışmayı istiyorum.											
Erkek	521	4,53	0,71	1025	18,155*	.000	-2,423	.016	124674,0	.073	500,30
Kız	506	4,63	0,59								528,11
15. Kendini sürekli yenileyebilen bir öğretmen olmayı umuyorum.											
Erkek	521	4,53	0,80	1025	30,052*	.000	-2,869	.004	125645,0	.112	502,16
Kız	506	4,66	0,57								526,19
18. Mesleğimi severek yapan bir öğretmen olmayı umuyorum.											
Erkek	521	4,42	0,87	1025	16,805*	.000	-2,961	.003	121603,0*	.012	494,40
Kız	506	4,57	0,71								534,18

*p<0,05

Tablo 5'te öğretmen adaylarına yöneltilen "nitelikli bireyler yetiştirme", "fikir alışverişine açık bir iş ortamında çalışma" ve "kendini sürekli yenileyebilen bir öğretmen olma" gibi mesleki beklentilere araştırma kapsamındaki hem kız hem de erkek öğretmen adaylarının 'tamamen' düzeyinde görüş belirttikleri dikkat çekmektedir. Başka bir ifade ile öğretmen adaylarının bu maddelerde belirtilen beklentilere ilişkin görüşleri cinsiyetleri açısından farklılaşmamıştır.

Nitelikli bireyler yetiştirme, kendini yenileme ve fikir alışverişine açık bir iş ortamı gibi beklentilerin yüksek düzeyde olması önemli ve dikkat çekici bir bulgu olarak göze çarpmaktadır. Bunun yanında "öğrencilerimin eğitsel ihtiyaçlarını karşılayabilen bir öğretmen olmak istiyorum" (U=116286.0, p=.000) ve "mesleğimi severek yapan bir öğretmen olmayı umuyorum" (U=121603.0, p=0.12), maddelerine ilişkin görüşlerin istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Bu farklılık kız öğrencilerin lehinedir. Bu durumda kız öğrencilerin mesleği severek yapma ve öğrencilerinin eğitsel ihtiyaçlarını karşılayabilme noktasındaki beklenti düzeyinin erkek öğrencilerin beklenti düzeyine göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarının maddi beklenti düzeylerinin cinsiyetleri açısından değerlendirildiği t-testi sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğretmen adaylarının maddi beklenti düzeylerine ilişkin cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları
(Table 6. t test results of prospective teachers' financial expectations in terms of gender variable)

Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	sd	Levene	p	t	p
20. Maddi açıdan şu anki halimden daha iyi bir düzeyi elde etmeyi umuyorum.								
Erkek	521	4,06	1,12	1025	1,014	.314	-1,186	.236
Kız	506	4,14	1,01					
22. Öğretmenler için uygun ödeme planlarıyla konut ve taşıt edinme imkânlarından yararlanmayı umuyorum.								
Erkek	521	3,60	1,26	1025	3,134	.077	-2,495*	.013
Kız	506	3,79	1,20					

*p<0,05

"Maddi açıdan şu anki halimden daha iyi bir düzeyi elde etmeyi umuyorum" maddesine ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmamıştır ve görüşlerin 'çok' düzeyinde yoğunlaştığı bulunmuştur. "Öğretmenler için uygun ödeme planlarıyla konut ve taşıt edinme imkânlarından yararlanmayı umuyorum" maddesine ilişkin görüşlerin anlamlı düzeyde farklılaştığı (t=-2,495, p=.013); bu farklılığın kız öğrencilerin (\bar{X} =3.79) lehine olduğu bulunmuştur. Nonparametrik maddelere uygulanan MWU testi sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğretmen adaylarının maddi beklenti düzeylerine ilişkin cinsiyet değişkenine göre MWU testi sonuçları
(Table 7. MWU test results of prospective teachers' financial expectations in terms of gender variable)

Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	sd	Levene	p	t	p	MWU	p	S.O.
19. Gelecekte ailemin geçimini rahatlıkla sağlayabilecek bir gelir sahibi olmayı umuyorum.											
Erkek	521	3,96	1,15	1025	4,334*	.038	-1,469	.142	126812,0	.264	504,40
Kız	506	4,07	1,06								523,88
21. Maddi birikim yapacak kadar para kazanmayı bekliyorum.											
Erkek	521	3,47	1,32	1025	8,572*	.003	-2,571	.010	121621,0*	.027	494,44
Kız	506	3,67	1,19								534,14
23. Alışverişlerde öğretmenler için özel indirimlerin yapılmasını istiyorum.											
Erkek	521	3,82	1,36	1025	33,316*	.000	-4,397	.000	115819,5*	.000	483,30
Kız	506	4,16	1,10								545,61
24. Öğretmenler için indirimli internet kullanımının sağlanmasını bekliyorum.											
Erkek	521	4,01	1,26	1025	14,814*	.000	-2,935	.003	122523,5*	.033	496,17
Kız	506	4,21	1,06								532,16
25. Ucuz ve kaliteli tatil olanaklarının olmasını umuyorum.											
Erkek	521	3,93	1,28	1025	18,466*	.000	-4,198	.000	115452,0*	.000	482,60
Kız	506	4,25	1,07								546,33
26. Bütün öğretmenlerin lojman imkânlarından yararlanmasını istiyorum.											
Erkek	521	4,07	1,20	1025	10,516*	.001	-3,372	.001	119440,0*	.004	490,25
Kız	506	4,30	1,00								538,45

*p<0,05

Öğretmen adaylarının Tablo 7'de belirtilen "Gelecekte ailemin geçimini rahatlıkla sağlayabilecek bir gelir sahibi olmayı umuyorum" maddesine yönelik görüşlerinin farklılaşmadığı ve görüşlerin 'çok' düzeyinde yoğunlaştığı görülmüştür. Araştırma kapsamındaki öğrenciler, aile geçimini rahatlıkla sağlayacak bir gelire sahip olma beklentisi

içerisindedirler. "Maddi birikim yapacak kadar para kazanma" maddesine ilişkin görüşlerin anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir (U=121621.0, p=0.27). Bunun kız öğrenciler lehine olduğu ortaya çıkmıştır. "Alışverişlerde öğretmenler için özel indirimlerin yapılması" maddesine ilişkin görüşlerin istatistiksel açıdan farklılaştığı (U=115819.5, p=.000), bu beklentinin kız öğrencilerde daha yüksek olduğu belirlenmiştir."Öğretmenler için indirimli internet kullanımının sağlanmasını bekliyorum" (U=122523.5; p=.033), "ucuz ve kaliteli tatil olanaklarının olmasını umuyorum" (U=115452.0; p=.000), 'bütün öğretmenlerin lojman imkânlarından yararlanmasını istiyorum' (U=119440.0; p=.004) maddelerine ilişkin görüşlerin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı biçimde farklılaştığı ve üç maddeye ilişkin olarak da kız öğrencilerin beklenti düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 8. Öğretmen adaylarının kariyer beklenti düzeylerine ilişkin cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları
(Table 8. t test results of prospective teachers' career expectations in terms of gender variable)

Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	sd	Levene	p	t	p
27. Meslekte yükselme imkânlarını (yöneticilik, müfettişlik gibi) bulacağımı umuyorum.								
Erkek	521	3,95	1,22	1025	.068	.795	.021	.983
Kız	506	3,94	1,18					
28. Öğretmenlik kariyer basamaklarında (stajyer, uzman, başöğretmen) ilerlemeyi umuyorum.								
Erkek	521	4,21	1,05	1025	3,092	.079	-2,800*	.005
Kız	506	4,39	0,94					
29. Alanımla ilgili lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) çalışmalar yapmayı ümit ediyorum.								
Erkek	521	3,72	1,33	1025	.297	.586	-1,055	.292
Kız	506	3,81	1,31					
30. Alanımla ilgili bilimsel toplantılara (kongre, konferans, sempozyum vb.) katılarak mesleki gelişimimi sağlamayı umuyorum.								
Erkek	521	4,08	1,01	1025	1,723	.190	-2,462*	.014
Kız	506	4,23	0,87					
31. Mesleki bilgilerimi kullanarak alanımla ilgili kitap ve dergilerde yazı yazmayı umuyorum.								
Erkek	521	3,67	1,23	1025	1,620	.203	3,734*	.000
Kız	506	3,38	1,26					
32. Yurtdışı ve yurtiçi mesleki projeleri üretebileceğim ortamlara girebilmeyi umuyorum.								
Erkek	521	3,65	1,19	1025	2,928	.087	1,176	.240
Kız	506	3,56	1,25					
33. Gelecekte Milli Eğitim Bakanlığının merkez teşkilatında üst düzey görev almayı istiyorum.								
Erkek	521	3,48	1,44	1025	.790	.374	2,630*	.009
Kız	506	3,24	1,47					

*p<0,05

Ölçekte yer verilen "meslekte yükselme imkânı bulma", "lisansüstü çalışmalar yapma", "yurtdışı ve yurtiçi mesleki projeleri üretebilecek bir ortama girme" maddelerinde cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bununla birlikte gerek kız gerekse erkek öğrencilerin bu beklentilere ilişkin görüşlerinin 'çok' düzeyinde yoğunlaştığı görülmüştür. "Öğretmenlik kariyer basamaklarında ilerleme" maddesine ilişkin görüşlerin cinsiyet

açısından farklılaştığı ($t=-2.800$, $p=.005$) ve bu farkın kız öğrenciler lehine ($\bar{X}=4.39$) olduğu belirlenmiştir. Benzer biçimde "bilimsel toplantılara katılarak mesleki gelişim sağlama" maddesine ilişkin görüşlerde de istatistiksel açıdan anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($t=-2.462$, $p=0.14$) ve bu farklılığın kız öğrenciler lehine ($\bar{X}=4.23$) olduğu belirlenmiştir. "Mesleki bilgilerimi kullanarak kitap ve dergilerde yazı yazmayı umma" ($t=3.734$, $p=.000$) ve "gelecekte Milli Eğitim Bakanlığının merkez teşkilatında üst düzey görev alma" ($t=2.630$, $p=.009$) maddelerine ilişkin öğrenci görüşlerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı ve bu farklılığın erkek öğrenciler lehine olduğu belirlenmiştir. 'Yurtiçi ve yurtdışı mesleki projeleri üretebileceğim ortamlara girebilmeyi umuyorum' maddesine ilişkin görüşler ise istatistiksel açıdan farklılaşmamıştır ($t=1.176$, $p=.240$).

5.2. Bölüm Değişkenine İlişkin Bulgular (Findings in Terms of Department Variable)

Tablo 9'da öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinden sosyo-kültürel açıdan beklentilerine ilişkin bölüm değişkenine göre yapılan varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmen adaylarının sosyo-kültürel beklenti düzeylerine ilişkin Tablo n bölüm değişkenine göre varyans analizi sonuçları
(Table 9. One way Anova results of prospective teachers' socio-cultural expectations in terms of department variable)

Bölüm	n	\bar{X}	ss	V.K.	K.T.	sd	K.O.	F	p	scheffe
2.Fikirleri dikkate alınan biri olacağımı umuyorum.										
Eğt.Fak.	384	4,18	0,74	Grup.Ar.	8,961	2	4,481	6,679*	.001	1-3 2-3
F-M Alan	245	4,16	0,76	Grup.İçi	686,908	1024	.671			
Sos Alan	398	3,98	0,92	Toplam	695,870	1026				
Levene: 2,527 p=.080										
3.Örnek alınan biri olmayı bekliyorum.										
Eğt.Fak.	384	4,19	0,84	Grup. Ar.	1,550	2	.775	1,039	.354	
F-M Alan	245	4,24	0,79	Grup.İçi	764,035	1024	.746			
Sos Alan	398	4,14	0,92	Toplam	765,585	1026				
Levene: .297 p= .743										
9.Kültürel gelişimimi destekleyecek yayınları (gazete, dergi vb.) düzenli olarak takip etmeyi ümit ediyorum.										
Eğt.Fak.	384	4,17	0,83	Grup. Ar.	7,289	2	3,645	4,472*	.012	1-2
F-M Alan	245	3,96	0,93	Grup.İçi	834,522	1024	.815			
Sos Alan	398	4,04	0,95	Toplam	841,811	1026				
Levene: 1,445 p= .236										

* $p<0,05$

Tablo 9'da öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinden sosyo-kültürel beklentilerine ilişkin görüşlerinin bölüm değişkeni açısından değerlendirildiği varyans analizi sonuçları sunulmuştur. Ölçekte yer alan "fikirleri dikkate alınan biri olacağımı umuyorum" maddesine ilişkin analiz sonuçlarına bakıldığında, eğitim fakültesi ($\bar{X}=4.18$) ile sosyal ($\bar{X}=3.98$) ve fen-matematik alanlar ($\bar{X}=4.16$) tezsiz yüksek lisans programlarına kayıtlı öğretmen adaylarının bu maddeye ilişkin görüşlerinin 'çok' düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bununla birlikte, öğretmen adaylarının bölümleri dikkate alındığında görüşlerin farklılaştığı belirlenmiştir ($F=6.679$, $p=.001$). Söz konusu bu farklılığın ise eğitim fakültesi öğrencileriyle ($\bar{X}=4.18$) tezsiz

yüksek lisans sosyal alanlar öğrencileri ($\bar{X}=3,98$) ve sosyal alanlar öğrencileri ile fen-matematik alanlar öğrencileri ($\bar{X}=4,16$) arasında gerçekleştiği ortaya çıkmıştır. Başka bir ifade ile eğitim fakültesi ve fen-matematik alanlarda öğrenimine devam eden öğretmen adaylarının, sosyal alanlarda öğrenimine devam eden öğretmen adaylarına göre beklenti düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Ölçekte yer verilen bir diğer madde "örnek alınan biri olmayı bekliyorum" şeklindedir. Araştırma kapsamındaki öğretmen adaylarının bu maddedeki görüşe katılma düzeylerinin genel olarak 'çok' ve 'tamamen' düzeyinde olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte öğretmen adaylarının görüşlerinde bu maddeye ilişkin bölüm değişkeni açısından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

"Kültürel gelişimimi destekleyecek yayınları (gazete, dergi vb.) düzenli olarak takip etmeyi ümit ediyorum" maddesi dikkate alındığında, öğretmen adaylarının görüşlerinin 'çok' düzeyinde yoğunlaştığı görülmüştür. Bu maddeye ilişkin görüşler, bölüm değişkeni açısından değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının görüşlerinin farklılaştığı belirlenmiştir ($F=4.472$, $p=.012$). Bu farklılığın ise eğitim fakültesi öğrencileri ($\bar{X}=4.17$) ile tezsiz yüksek lisans fen-matematik alanlar öğrencilerinin ($\bar{X}=3.96$) görüşleri arasında ve eğitim fakültesi öğrencilerinin lehine olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifade ile eğitim fakültesinde öğrenimine devam eden öğretmen adaylarının, kültürel gelişimlerini destekleyecek yayınları takip etme noktasında öğretmenlik mesleğinden beklentilerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Tablo 10'da öğretmen adaylarının görüşlerinin bölüm değişkeni açısından değerlendirildiği KWH testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 10'da "Toplumda saygın bir yere sahip olacağımı umuyorum" ($KWH=9.326$; $P=.009$); "seçkin bir arkadaş çevresine sahip olmayı umuyorum" ($KWH=15.418$, $p=.000$) maddelerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Gruplar arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan MWU testi sonucunda maddelere ilişkin bu farklılığın, eğitim fakültesi öğrencileri ve fen-matematik alanlar öğrencileri ile sosyal alanlar öğrencileri arasında gerçekleştiği görülmüştür. Buna bağlı olarak, gerek eğitim fakültesi öğrencileri gerekse fen-matematik alanlar öğrencilerinin toplumda saygın bir yere ve seçkin bir arkadaş çevresine sahip olma noktasında öğretmenlik mesleğinden beklentilerinin daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

Araştırma ölçeğinde yer verilen "statü sahibi insanlarla iletişim kurma imkânı bulacağımı umuyorum" ($KWH=10.527$, $p=.005$) ve "iyi bir evlilik yapmamı sağlayacağını umuyorum" ($KWH=9.035$, $p=.011$). maddelerine ilişkin öğrenci görüşlerinin bölüm değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı biçimde farklılaştığı belirlenmiştir. Farklılığın ise eğitim fakültesi öğrencileri ile tezsiz yüksek lisans sosyal alanlar öğrencileri arasında gerçekleştiği belirlenmiştir. Buna bağlı olarak eğitim fakültesi öğrencilerinin, ilgili maddelerdeki görüşlere ilişkin beklentilerinin daha yüksek olduğu ifade edilebilir. "Mesleğimle ilgili sivil toplum kuruluşlarına (sendika, dernek, vakıf vb.) üye olmayı istiyorum" maddesi dikkate alınarak yapılan istatistiksel işlemlerde öğretmen adaylarının görüşlerinin, bölüm değişkeni açısından farklılaştığı saptanmıştır ($KWH=12,120$, $p=.002$). Gruplar arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla yapılan MWU testi, bu farklılığın, eğitim fakültesi öğrencileri ile hem fen-matematik hem de sosyal alanlar öğrencileri arasında olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu bulgu ışığında eğitim fakültesinde öğrenimine devam eden öğretmen adaylarının mesleki sivil toplum kuruluşlarına üye olma

beklentilerinin tezsiz yüksek lisans öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 10. Öğretmen adaylarının sosyo-kültürel beklenti düzeylerine ilişkin bölüm değişkenine göre KWH sonuçları
(Table 10. KWH results of prospective teachers' socio-economic expectations in terms of department variable)

Bölüm	n	Sıra Ortalaması	sd	KWH	p	Anlamlı Fark
1.Toplumda saygın bir yere sahip olacağımı umuyorum.						
Eğt.Fak.	384	532,66	2	9,326*	.009	1-3 2-3
F-M Alan	245	538,88				
Sos Alan	398	480,68				
4.Seçkin bir arkadaş çevresine sahip olmayı umuyorum.						
Eğt.F.	384	545,25	2	15,418*	.000	1-3 2-3
F-M Alan	245	534,92				
Sos Alan	398	470,97				
5.Statü sahibi insanlarla iletişim kurma imkânı bulacağımı umuyorum.						
Eğt.Fak.	384	546,43	2	10,527*	.005	1-3
F-M Alan	245	516,78				
Sos Alan	398	480,99				
6.Mesleğimle ilgili sivil toplum kuruluşlarına (sendika, dernek, vakıf vb.) üye olmayı istiyorum.						
Eğt.Fak.	384	554,60	2	12,120*	.002	1-2 1-3
F-M Alan	245	486,37				
Sos Alan	398	491,84				
7.İyi bir evlilik yapmamı sağlayacağını umuyorum.						
Eğt.Fak.	384	541,13	2	9,035*	.011	1-3
F-M Alan	245	525,04				
Sos Alan	398	481,02				
8.Kültürel ve sanatsal etkinlikleri (sinema, tiyatro, sergi vb.) düzenli olarak izlemeyi umuyorum.						
Eğt.Fak.	384	548,06	2	12,480*	.002	1-2
F-M Alan	245	466,52				
Sos Alan	398	510,37				

*p<0,05

"Kültürel ve sanatsal etkinlikleri (sinema, tiyatro, sergi vb.) düzenli olarak izlemeyi umuyorum" maddesine ilişkin öğrenci görüşlerinin, bölüm değişkeni açısından farklılaştığı (KWH=12.480; p=.002) bu farklılığın ise eğitim fakültesi öğrencileri ile tezsiz yüksek lisans fen-matematik alanlar öğrencileri arasında olduğu ve farklılığın eğitim fakültesi öğrencilerinin görüşleri lehine olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının mesleki beklentilerine ilişkin görüşlerinin bölüm değişkeni açısından değerlendirildiği varyans analizi sonuçları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Öğretmen adaylarının mesleki beklenti düzeylerine ilişkin bölüm değişkenine göre varyans analizi sonuçları
(Table 11. One way Anova results of prospective teachers' professional expectations in terms of department variable)

Bölüm	n	\bar{X}	ss	V.K.	K.T.	sd	K.O.	F	p	scheffe
10.Nitelikli bireyler yetiştirmeyi umuyorum.										
Eğt.Fak.	384	4,51	0,71	Grup. Ar.	1,936	2	.968	1,918	.147	-
F-M Alan	245	4,55	0,65	Grup.İçi	516,760	1024	.505			
Sos Alan	398	4,44	0,74	Toplam	518,695	1026				
Levene: 1,437 p= .238										
11.Üniversitede aldığım eğitimin, mesleğimi yürütürken işe yaramasını ümit ediyorum.										
Eğt.Fak.	384	3,48	1,25	Grup. Ar.	15,580	2	7,790	5,109*	.006	3-1
F-M Alan	245	3,68	1,20	Grup.İçi	1561,398	1024	1,525			
Sos Alan	398	3,76	1,25	Toplam	1576,978	1026				
Levene: .827 p=.438										
13.Öğrencilerimin eğitsel ihtiyaçlarını karşılayabilen bir öğretmen olmak istiyorum.										
Eğt.Fak.	384	4,49	0,66	Grup. Ar.	.067	2	.033	.068	.934	-
F-M Alan	245	4,51	0,70	Grup.İçi	502,677	1024	.491			
Sos Alan	398	4,51	0,74	Toplam	502,744	1026				
Levene: .063 p= .939										
14.Fikir alışverişine açık bir iş ortamında çalışmayı istiyorum.										
Eğt.Fak.	384	4,54	0,66	Grup. Ar.	.868	2	.434	1,015	.363	-
F-M Alan	245	4,60	0,62	Grup.İçi	437,882	1024	.428			
Sos Alan	398	4,60	0,67	Toplam	438,750	1026				
Levene: .632 p= .532										
16.Mesleki uygulamalarla ilgili değişikliklerden haberdar olmamı sağlayacak toplantıların yapılmasını bekliyorum.										
Eğt.ak.	384	4,33	0,79	Grup. Ar.	1,489	2	.745	1,026	.359	-
F-M Alan	245	4,24	0,83	Grup.İçi	743,307	1024	.726			
Sos Alan	398	4,26	0,92	Toplam	744,796	1026				
Levene: 2,613 p= .074										
17. İşimi istediğim gibi yapabilecek fiziksel donanımı (araç-gereç, öğretim materyalleri, laboratuvar vb.) bulmayı umuyorum.										
Eğt.Fak.	384	4,13	0,91	Grup. Ar.	7,195	2	3,598	3,808*	.022	2-3
F-M Alan	245	4,25	0,91	Grup.İçi	967,346	1024	.945			
Sos Alan	398	4,03	1,06	Toplam	974,541	1026				
Levene: 1,571 p= .208										
18. Mesleğimi severek yapan bir öğretmen olmayı umuyorum.										
Eğt.Fak.	384	4,43	0,82	Grup. Ar.	2,463	2	1,232	1,940	.144	-
F-M Alan	245	4,54	0,78	Grup.İçi	650,232	1024	.635			
Sos Alan	398	4,53	0,79	Toplam	652,695	1026				
Levene: .823 p= .440										

*p<0,05

Tablo 11'de öğretmen adaylarının mesleki beklentilerine ilişkin yöneltilen maddelerden biri "nitelikli bireyler yetiştirmeyi umuyorum" biçimindedir. Öğretmen adaylarının görüşlerinin bu madde için farklılaşmadığı ancak beklenti düzeyinin oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamındaki bütün öğretmen adaylarının bu maddeye ilişkin görüşlerinin 'tamamen' yönünde olması (Eğitim Fak: \bar{X} =4.51; Sosyal Alanlar: \bar{X} =4.44; Fen-Matematik Alanlar: \bar{X} =4.55) oldukça dikkat çekici ve sevindirici bir bulgu olarak yorumlanabilir. "Üniversitede aldığım eğitimin, mesleğimi yürütürken işe yaramasını ümit ediyorum" maddesine ilişkin öğrenci görüşlerinin istatistiksel açıdan farklılaştığı görülmüştür (F=5.109; p=.006). Yapılan scheffe

testi bu farklılığın sosyal alanlar ($\bar{X}=3.76$) ile eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları arasında ($\bar{X}=3.48.$) ve sosyal alanlardakinin lehine olduğunu göstermektedir.

"Öğrencilerin eğitsel ihtiyaçlarını karşılayabilen bir öğretmen olmak istiyorum" ve "fikir alışverişine açık bir iş ortamında çalışmayı istiyorum" maddelerine ilişkin görüşlerin, bölüm değişkeni dikkate alındığında farklılaşmadığı görülmektedir. Bununla birlikte her iki maddeye ilişkin görüşlerin, öğrenciler tarafından 'tamamen' düzeyinde benimsendiği dikkat çekmektedir. Buna bağlı olarak öğretmen adaylarının öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilen bir öğretmen olma ve fikir alışverişine açık bir çalışma ortamına ilişkin olarak yüksek beklentilerinin bulunduğunu ifade etmek mümkündür. Öğretmen adaylarına mesleki beklentilere ilişkin olarak yöneltilen diğer ölçek maddeleri "mesleki uygulamalarla ilgili değişikliklerden haberdar olmamı sağlayacak toplantıların yapılmasını bekliyorum" ve "mesleğimi severek yapan bir öğretmen olmayı umuyorum" şeklindedir. Her iki maddeye ilişkin görüşlerin bölüm değişkeni açısından farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Buna göre öğretmen adaylarının mesleklerini severek yapma ve mesleklerini icra ederken ortaya çıkabilecek değişikliklerden haberdar olma noktasındaki beklentilerinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

"İşimi istediğim gibi yapabilecek fiziksel donanımı (araç-gereç, öğretim materyalleri, laboratuvar vb.) bulmayı umuyorum" maddesine ilişkin yapılan işlemlerde, öğretmen adaylarının görüşlerinin bölümlerine göre farklılaştığı belirlenmiştir ($F=3.808$, $p=.022$). Eğitim fakültesi ($\bar{X}=4.13$) ve sosyal alanlar ($\bar{X}=4.03$) öğrencilerinin bu maddeye ilişkin görüşlerinin '**çok**'; fen-matematik alanlar öğrencilerinin ise '**tamamen**' ($\bar{X}=4.23$) düzeyinde olduğu görülmüştür. yapılan schfee testi sonucuna göre öğrenci görüşlerinin fen-matematik alanlar ve sosyal alanlar öğrencileri arasında ve fen-matematik alanlar öğrencilerinin lehine farklılaştığı bulunmuştur. Bu durum; fen alanlarında öğretmenlik yapacak öğrencilerin laboratuvar, deney malzemeleri vb. gibi gereksinimlerinin daha çok olması ile açıklanabilir. Bu Mesleki beklentilere ilişkin parametrik olmayan maddelere uygulanan KWH testi sonuçları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Öğretmen adaylarının mesleki beklenti düzeylerine ilişkin bölüm değişkenine göre KWH sonuçları

(Table 12. KWH results of prospective teachers' professional expectations in terms of department variable)

Bölüm	n	Sıra Ortalaması	sd	KWH	p	Anlamlı Fark
12.Okuldaki karar mekanizmasına katılmayı umuyorum.						
Eğt.F.	384	536,64	2	4,251	.119	-
F-M Aln.	245	492,58				
Sos Aln.	398	505,34				
15.Kendini sürekli yenileyebilen bir öğretmen olmayı umuyorum.						
Eğt.F.	384	504,81	2	2,852	.240	-
F-M Aln.	245	536,59				
Sos Aln.	398	508,96				

Öğretmen adaylarının Tablo 12'de "Okuldaki karar mekanizmasına katılma" ve "kendini sürekli yenileyebilen bir öğretmen olma" biçimindeki maddelere yüksek düzeyde katılım gösterdikleri görülmüştür. Bununla birlikte grupların görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Araştırma kapsamındaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinden maddi açıdan beklentilerinin bölüm değişkeni açısından değerlendirildiği varyans analizi sonuçları Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. Öğretmen adaylarının maddi beklenti düzeylerine ilişkin bölüm değişkenine göre varyans analizi sonuçları
(Table 13. One way Anova results of prospective teachers' financial expectations in terms of department variable)

Bölüm	n	\bar{X}	ss	Varyans Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p	sScheffe
21. Maddi birikim yapacak kadar para kazanmayı bekliyorum.										
Eğt.F.	384	3,58	1,22	Grup. Ar.	18,256	2	9,128	5,800*	.003	2-3
F-M Aln.	245	3,78	1,23	Grup.İçi	1611,517	1024	1,574			
Sos Aln.	398	3,43	1,30	Toplam	1629,772	1026				
Levene: 1,934 p= .145										
25. Ucuz ve kaliteli tatil olanaklarının olmasını umuyorum.										
Eğt.F.	384	4,18	1,10	Grup. Ar.	6,206	2	3,103	2,182	.113	-
F-M Aln.	245	4,07	1,23	Grup.İçi	1455,907	1024	1,422			
Sos Aln.	398	4,01	1,26	Toplam	1462,113	1026				
Levene: 1,916 p=.148										
26. Bütün öğretmenlerin lojman imkânlarından yararlanmasını istiyorum.										
Eğt.F.	384	4,20	1,06	Grup. Ar.	.386	2	.193	.155	.856	-
F-M Aln.	245	4,20	1,15	Grup.İçi	1271,289	1024	1,241			
Sos Aln.	398	4,16	1,14	Toplam	1271,675	1026				
Levene: 1,079 p= .340										

*p<0,05

Tablo 13'te Öğretmen adaylarına maddi beklentilere yönelik olarak sorulan "maddi birikim yapacak kadar para kazanmayı bekliyorum" maddesine ilişkin yapılan istatistiksel işlemlerde, bölüm değişkeni açısından anlamlı farklılık belirlenmiştir (F=5.800, p=.003). Bu farklılığın ise fen-matematik alanlar öğrencileri ile sosyal alanlar öğrencileri (\bar{X} =3.43) arasında gerçekleştiği ve fen-matematik alanlar öğrencilerinin lehine olduğu ortaya çıkmıştır. Yani fen-matematik alanlardaki öğretmen adaylarının maddi birikim yapacak kadar para kazanma beklentisinin daha yüksek olduğu söylenebilir. "Ucuz ve kaliteli tatil olanaklarının olmasını umuyorum", "bütün öğretmenlerin lojman imkânlarından yararlanmasını istiyorum" maddeleri 'çok' düzeyinde benimsenmiş ve öğretmen adaylarının bu maddelere ilişkin görüşlerinin farklılaşmadığı görülmüştür. Buradan hareketle öğretmen adaylarının, lojman imkanlarından yararlanma, ucuz ve kaliteli tatil olanağı bulma gibi maddi beklentilerinin yüksek olduğu ifade edilebilir. Maddi beklentilere ilişkin nonparametrik maddelere uygulanan KWH testi sonuçları Tablo 14'te görülmektedir.

Tablo 14. Öğretmen adaylarının maddi beklenti düzeylerine ilişkin bölüm değişkenine göre KWH testi sonuçları
(Table 14. KWH results of prospective teachers' financial expectations in terms of department variable)

Bölüm	n	Sıra Ortalaması	sd	KWH	p	Anlamlı Fark
19.Gelecekte ailemin geçimini rahatlıkla sağlayabilecek bir gelir sahibi olmayı umuyorum.						
Eğt.F.	384	513,47	2	1,334	.513	-
F-M Aln.	245	530,53				
Sos Aln.	398	504,34				
20.Maddi açıdan şu anki halimden daha iyi bir düzeyi elde etmeyi umuyorum.						
Eğt.F.	384	502,43	2	7,461*	.024	2-1 2-3
F-M Aln.	245	556,06				
Sos Aln.	398	499,27				
22.Öğretmenler için uygun ödeme planlarıyla konut ve taşıt edinme imkânlarından yararlanmayı umuyorum.						
Eğt.F.	384	529,38	2	6,152*	.046	1-3 2-3
F-M Aln.	245	534,91				
Sos Aln.	398	486,30				
23.Aalışverişlerde öğretmenler için özel indirimlerin yapılmasını istiyorum.						
Eğt.F.	384	536,05	2	3,942	.139	-
F-M Aln.	245	503,60				
Sos Aln.	398	499,13				
24.Öğretmenler için indirimli internet kullanımının sağlanmasını bekliyorum.						
Eğt.F.	384	540,73	2	5,906	.052	-
F-M Aln.	245	497,85				
Sos Aln.	398	498,15				

*p<0,05

Tablo 14'teki bulgular incelendiğinde, öğretmen adaylarının "Gelecekte ailemin geçimini rahatlıkla sağlayabilecek bir gelir sahibi olmayı umuyorum", "alışverişlerde öğretmenler için özel indirimlerin yapılmasını istiyorum", "öğretmenler için indirimli internet kullanımının sağlanmasını bekliyorum" maddelerine ilişkin görüşlerinin genel olarak 'çok' düzeyinde yoğunlaştığı ve bölüm değişkeni açısından farklılaşmadığı görülmektedir. Buna bağlı olarak araştırma kapsamındaki öğretmen adaylarının bu maddelerde ifade edilen maddi beklentilerinin yüksek olduğu söylenebilir. "Maddi açıdan şu anki halimden daha iyi bir düzeyi elde etmeyi umuyorum" maddesine ilişkin öğrenci görüşlerinin anlamlı biçimde farklılaştığı (KWH=7.461, p=.024) ve bu farklılığın fen-matematik alanlar öğrencileri ile hem eğitim fakültesi hem de sosyal alanlar öğrencileri arasında ve fen-matematik alanlar öğrencilerinin görüşleri lehine olduğu ortaya çıkmıştır. Başka bir ifade ile maddi açıdan şu an içinde buldukları durumdan daha iyi bir duruma geçme beklentisinin fen-matematik alanlar öğrencilerinde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

"Öğretmenler için uygun ödeme planlarıyla konut ve taşıt edinme imkânlarından yararlanmayı umuyorum" maddesine ilişkin öğrenci görüşlerinin de bölüm değişkenine göre istatistiksel açıdan farklılaştığı belirlenmiştir (KWH=6.152, p=.046). Bu farklılığın ise eğitim fakültesi ve sosyal alanlar öğrencileri arasında ve fen-matematik alanlar ile sosyal alanlar öğrencileri arasında gerçekleştiği tespit edilmiştir. Başak bir ifade ile sosyal alanlar öğrencileri gerek eğitim fakültesi gerekse fen-matematik alanlar

öğrencilerine göre bazı maddi beklentiler açısından daha düşük beklentide olduklarını ifade etmişlerdir. Bölüm değişkeni açısından kariyer beklentilerine ilişkin değerlendirmenin yapıldığı varyans analizi sonuçları Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15. Öğretmen adaylarının kariyer beklenti düzeylerine ilişkin bölüm değişkenine göre varyans analizi sonuçları
(Table 15. One way Anova results of prospective teachers' career expectations in terms of department variable)

Bölüm	n	\bar{X}	ss	V.K.	K.T.	sd	K. O.	F	p	Scheffe
28.Öğretmenlik kariyer basamaklarında (stajyer, uzman, başöğretmen) ilerlemeyi umuyorum.										
Eğt.F.	384	4,28	0,96	Grup. Ar.	5,774	2	2,887	2,896	.056	-
F-M Aln.	245	4,42	0,93	Grup.İçi	1020,647	1024	.997			
Sos Aln.	398	4,23	1,07	Toplam	1026,421	1026				
Levene:2,974 p=.051										
29.Alanımla ilgili lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) çalışmalar yapmayı ümit ediyorum.										
Eğt.F.	384	3,70	1,31	Grup. Ar.	2,475	2	1,237	.714	.490	-
F-M Aln.	245	3,80	1,27	Grup.İçi	1775,440	1024	1,734			
Sos Aln.	398	3,81	1,35	Toplam	1777,914	1026				
Levene: .557 p= .573										
30.Alanımla ilgili bilimsel toplantılara (kongre, konferans, sempozyum vb.) katılarak mesleki gelişimimi sağlamayı umuyorum.										
Eğt.F.	384	4,15	0,94	Grup. Ar.	.268	2	.134	.150	.861	-
F-M Aln.	245	4,13	0,92	Grup.İçi	914,036	1024	.893			
Sos Aln.	398	4,17	0,96	Toplam	914,304	1026				
Levene: .241 p= .786										

Öğretmen adaylarının Tablo 15'de yer alan "Öğretmenlik kariyer basamaklarında (stajyer, uzman, başöğretmen) ilerlemeyi umuyorum" maddesine ilişkin görüşlerinin, bölüm değişkeni açısından farklılaşmadığı belirlenirken beklenti düzeylerinin 'tamamen' yönünde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının bu anlamda beklentilerinin yüksek olması ileride kendilerini geliştireceklerini göstermesi açısından sevindirici olarak yorumlanabilir. Bunun yanında "alanımla ilgili lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) çalışmalar yapmayı ümit ediyorum" ve "alanımla ilgili bilimsel toplantılara (kongre, konferans, sempozyum vb.) katılarak mesleki gelişimimi sağlamayı umuyorum" maddelerine ilişkin görüşlerin 'çok' düzeyinde olması bir diğer dikkat çekici bulgudur. Öğretmen adaylarının bu beklentilere ilişkin görüşlerinin bölümleri açısından farklılaşmadığı görülmektedir. Buradan hareketle öğretmen adaylarının kendilerini geliştirmeye açık oldukları ve bu sebeple beklenti düzeylerinin yüksek olduğu düşünülebilir. Kariyer beklentilerine ilişkin parametrik olmayan maddelere uygulanan KWH testi sonuçları Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Öğretmen adaylarının kariyer beklenti düzeylerine ilişkin bölüm değişkenine göre KWH testi sonuçları
(Table 16. KWH results of prospective teachers' career expectations in terms of department variable)

Bölüm	n	Sıra Ortalaması	sd	KWH	p	Anlamlı Fark
27.Meslekte yükselme imkânlarını (yöneticilik, müfettişlik gibi) bulacağımı umuyorum.						
Eğt.F.	384	534,64	2	11,523*	.003	1-3 2-3
F-M Aln.	245	542,02				
Sos Aln.	398	476,83				
31.Mesleki bilgilerimi kullanarak alanımla ilgili kitap ve dergilerde yazı yazmayı umuyorum.						
Eğt.F.	384	514,26	2	5,214	.074	-
F-M Aln.	245	480,81				
Sos Aln.	398	534,19				
32.Yurtiçi ve yurtdışı mesleki projeleri üretebileceğim ortamlara girebilmeyi umuyorum.						
Eğt.F.	384	531,23	2	10,286*	.006	1-3 2-3
F-M Aln.	245	544,69				
Sos Aln.	398	478,49				
33.Gelecekte Milli Eğitim Bakanlığının merkez teşkilatında üst düzey görev almayı istiyorum.						
Eğt.F.	384	547,36	2	14,473*	.001	1-3 2-3
F-M Aln.	245	530,40				
Sos Aln.	398	471,72				

*p<0,05

Tablo 16'da kariyer beklentilerine ilişkin "Meslekte yükselme imkânlarını (yöneticilik, müfettişlik gibi) bulacağımı umuyorum" (KWH=11,523, p=.003), "yurtiçi ve yurtdışı mesleki projeleri üretebileceğim ortamlara girebilmeyi umuyorum", (KWH=10.286, p=.006) "gelecekte Milli Eğitim Bakanlığının merkez teşkilatında üst düzey görev almayı istiyorum" (KWH=14,473, p=.001) yönündeki maddelere öğretmen adaylarının görüşlerinin, bölüm değişkeni açısından istatistiksel açıdan farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Oluşan bu farklılığın her üç madde için de eğitim fakültesi ve fen-matematik alanlar öğrencileri ile sosyal alanlar öğrencileri arasında gerçekleştiği belirlenmiştir. Buradan hareketle yukarıda sıralanan maddelere ilişkin olarak, sosyal alanlar öğrencilerinin beklenti düzeylerinin daha düşük olduğu söylenebilir. "Mesleki bilgilerimi kullanarak alanımla ilgili kitap ve dergilerde yazı yazmayı umuyorum" maddesine ilişkin öğrenci görüşleri ise bölüm değişkenine göre farklılaşmamıştır.

6. SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER (CONCLUSION, DISCUSSION AND RECOMMENDATIONS)

Araştırma bulguları çerçevesinde ulaşılan sonuçlar aşağıda özetlenmiştir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinden beklentileri cinsiyetlerine göre değerlendirildiğinde, kız öğrencilerin sosyo-kültürel, maddi, mesleki ve kariyer beklentileri erkek öğrencilerin beklenti düzeylerine oranla daha yüksektir. Alan yazın incelendiğinde yapılmış farklı araştırmaların mevcut araştırmanın sonuçlarını desteklediği görülmüştür. Sosyo-kültürel beklentiler açısından; Gencay'ın (2009) öğretmen adaylarını konu alan araştırmasında, kız öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin daha düşük olduğu, yaşam doyum düzeylerinin ise daha yüksek olduğu

belirlenmiştir. Benzer biçimde Özbek'in (2007) araştırmasında da kız öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin kişisel ve sosyal beklentilerinin erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek çıktığı görülmüştür. Beden eğitimi öğretmenleri üzerinde yapılan bir araştırmada da cinsiyete göre yapılan değerlendirmede erkek öğretmenlerin sosyo-ekonomik beklenti düzeylerinin kadın öğretmenlerden daha düşük olduğu belirlenmiştir (Can ve Soyer, 2008). Bir diğer araştırmada ise öğretmen adaylarının sosyo-kültürel beklentilerinin cinsiyetleri açısından farklılaşmadığı belirlenmiştir (Şişman ve Acat, 2003). Bunun yanında eğitim fakültesi öğrencilerinin meslek, evlilik ve geleceğe yönelik beklentilerini ele alan bir araştırmada da kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre öğretmenlik mesleğinden mesleki açıdan beklentilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Akman, 1992).

Bölüm değişkenine göre beklenti düzeyleri dikkate alındığında sosyo-kültürel beklentiler açısından eğitim fakültesi öğrencilerinin beklenti düzeylerinin tezsiz yüksek lisans öğrencilerinden; aynı zamanda tezsiz yüksek lisans fen-matematik alanlar öğrencilerinin beklenti düzeylerinin ise sosyal alanlar öğrencilerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Mesleki beklentilere bakıldığında ise bölümlerin beklenti düzeylerinin çok fazla farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Ancak sosyal alanlar tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin fen-matematik alanlar öğrencilerine göre üniversitede aldıkları eğitimi mesleklerini yürütürken işe yaramasını ümit etme noktasında daha yüksek beklenti düzeyine sahip oldukları dikkat çekmektedir. Bununla birlikte fen-matematik alanlar öğrencilerinin ise özellikle işlerini yaparken fiziksel donanım açısından zengin bir ortam beklentilerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum fen alanlarında araç-gereç kullanımının önemli olduğu ve öğretmen adaylarının da bu durumu önemsedikleri biçiminde yorumlanabilir. Öğretmen adaylarının mesleki beklentilerinin yüksek olması daha sonra mesleğe atıldıklarında işlerini en iyi şekilde yapmaya gayret göstereceklerinin önemli bir göstergesi olabilir. Ayan, Kocacık ve Karakuş (2009) tarafından öğretmenler üzerinde yapılan bir araştırmada öğretmenlerin işlerinden 'orta' düzeyde doyum sağladıkları, yaptıkları işi önemli ve anlamlı buldukları, sıklıkla yeni şeyler öğrenmeye çalıştıkları ve mesleki bilgilerini arttırmak için çalışmalarda bulduklarını belirlenmiştir. Maddi beklentiler dikkate alındığında, bölümler açısından genel olarak beklenti düzeyinin farklılaşmadığı görülmüştür. İleride maddi birikim yapma ve maddi açıdan mevcut durumdan daha iyi bir düzeyde olma konusunda en yüksek beklentinin fen-matematik alanlar öğrencilerine ait olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca ileride konut ve taşıt edinme gibi beklentilere ilişkin sosyal alanlar öğrencilerinin beklenti düzeylerinin diğer iki gruba göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ülkemizde öğretmenlik mesleğinin tercih edilme nedenlerinin özellikle iş garantisi gibi maddi temellere dayandığı bilinmektedir. Alan yazındaki araştırmalar da bu durumu destekler niteliktedir. Özbek (2007) tarafından eğitim fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada, öğretmenlik mesleğinin tercih edilmesinde etkili faktörler araştırmaya katılanların görüşleri doğrultusunda kişisel nedenler, ekonomik nedenler ve sosyal nedenler olarak sıralanmıştır. Bir başka araştırmada ise öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçmelerinin temel nedeni 'iş bulma' olarak belirlenmiştir (Ekiz, 2006).

Mevcut araştırmadaki bir diğer boyut kariyer beklentisidir. Kariyer beklentisi açısından bölümlerin beklenti düzeylerinin genel olarak farklılaşmadığı ancak meslekte yükselme imkanı bulma, yurtiçi ve yurtdışı mesleki projelerde yer alma, Milli Eğitim çatısında üst düzey görevlerde rol alma gibi noktalarda sosyal alanlar

öğrencilerinin beklenti düzeylerinin diğer öğrenci gruplarına göre daha düşük olduğu dikkat çekmektedir. Öğretmen adayları dikkate alınarak yapılan bir araştırmada öğrencilerin lisansüstü eğitime istekliliğini etkileyen etmenlerden biri sosyo-ekonomik boyut olarak belirtilmiştir (Erkılıç, 2007). Başka bir ifade ile öğretmen adaylarının kariyer beklentilerinin olduğu; ancak bu durumun da sosyo-ekonomik durumla ilişkili olduğu ortaya konmuştur.

Genel olarak sonuçlar değerlendirildiğinde kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğinden beklentilerinin daha yüksek olduğu ve bölümler açısından beklenti düzeyinin çok fazla farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Bölümlere ilişkin bu durum, Uras ve Kunt'un (2004) yaptığı çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermiştir. Ceyhan'ın (2004), tezsiz yüksek lisans öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada da erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha yüksek umutsuzluk düzeyine sahip oldukları ifade edilirken bu durum toplumumuzda erkeklere yüklenen toplumsal rollerle açıklanmıştır. Ulaşılan sonuçlara bağlı olarak öğretmen adaylarının beklentilerine ilişkin nitel çalışmaların yapılması ve beklenti düzeylerindeki farklılıkların nedenlerinin ortaya konması önerilebilir.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma 1-3 Ekim 2009 tarihleri arasında Ege Üniversitesi tarafından İzmir'de düzenlenen 18. Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Akman, Y., (1992). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Meslek, Evlilik ve Geleceğe Yönelik Beklentileri. Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:7, ss:125-149.
2. Ayan, S., Kocacık, F. ve Karakuş, H., (2009). Lise öğretmenlerinin iş doyumunu düzeyi ile bunu etkileyen bireysel ve kurumsal etkenler: Sivas merkez ilçe örneği. Sayı:10, ss: 18-25.
3. Can, Y. ve Soyer, F., (2008). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sosyo-Ekonomik Beklentileri ile İş Tatmini Arasındaki İlişki. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:28, Sayı:1, ss:61-74.
4. Ceyhan, A.A., (2004). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:4, Sayı:1, ss:91-101.
5. Çakır, Ö., Kan, A. ve Sünbül, Ö., (2006). Öğretmenlik Meslek Bilgisi Ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Tutum ve Özyeterlik Açısından Değerlendirilmesi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, ss:36-47.
6. Deniz, S., Görgeç, İ. ve Şeker, H., (2006). Tezsiz Yüksek Lisans Öğretmen Adaylarının Teknolojiye Yönelik Tutumları. Eğitim Araştırmaları, Sayı:23, ss:62-71.
7. Ekiz, D., (2006). Sınıf Öğretmenliği Mesleğine Yönelen Adayların Profilleri ve Geleceğe Yönelik Beklentilerinin İncelenmesi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:16, Sayı:1, ss:131-147.
8. Erkılıç, T.A., (2007). Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitim İstekliliklerini Etkileyen Etmenler (Eskişehir Örneği). GAU J. Soc. Appl. Sci., Cilt:3, Sayı:5, ss:46-72.
9. Ertürk, M., (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Ve Öğretmen Adaylarının Kendilerini Geliştirme İsteklerinin Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İl Örneği). Kuramsal Eğitimbilim, Cilt:2, Sayı:2, ss:44-59.
10. Gencay, S., (2009). Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Umutsuzluk ve Yaşam Doyumlarının Bazı Değişkenler Açısından

- İncelenmesi. Elektronik Sosyal Bilgiler Dergisi., Cilt:8, Sayı:27, ss: 380-388.
11. Gömlüksiz, M.N. ve Kan, A.Ü., (2008). Eğitim Fakültesi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarına Kayıtlı Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumlarının Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Örneği). Milli Eğitim, Sayı:178, ss:44-64.
 12. Gürbüz, H. ve Kışoğlu, M., (2007). Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Fen Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. (Atatürk Üniversitesi Örneği). Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:9, Sayı:2, ss:71-83.
 13. Kavak, Y., Aydın, A. ve Akbaba-Altun, S., (2007). Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri 1982-2007 (Öğretmenin Üniversitede Yetiştirilmesinin Değerlendirilmesi),Yüksek Öğretim Kurulu Yayını 2007-5, Ankara: Meteksan AŞ.
 14. Kuzgun, Y., (2003). Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
 15. Oğuz, A. ve Topkaya, N., (2008). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmen Özyeterlik İnançları ile Öğretmenliğe İlişkin Tutumları. Akademik Bakış, Sayı:14, ss: 23-36.
<http://www.akademikbakis.org/14/ozyeter.pdf> adresinden 20.09.2009 tarihinde edinilmiştir.
 16. Özbek, R., (2007). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Kişisel,Ekonomik ve Sosyal Faktörlerin Etkililik Derecesine İlişkin Algıları. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:17, Sayı:1, ss:145-159.
 17. Sayın, S., (2005). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ve mesleki benlik saygılarının incelenmesi, Eğitim Araştırmaları, Cilt:5, Sayı:19, ss:272-281.
 18. Şişman, M. ve Acat, M.B., (2003). Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:13, Sayı:1, ss: 235-250.
 19. TDK, (2009). <http://www.tdksozluk.com/sozara.php?qu=beklenti&ne=a> adresinden 20.06.2009 tarihinde edinilmiştir.
 20. Uras, M. ve Kunt, M., (2004). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğinden Beklentilerinin Karşılmasını Umma Düzeyleri. Pamukkale Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 19, <http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr/makale/sayi19.html> adresinden 22.06.2009 tarihinde edinilmiştir.
 21. Yılmaz, M. ve Çimen, O., (2008). Biyoloji Eğitimi Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Biyoloji Öğretimi Öz-Yeterlik İnanç Düzeyleri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:5, Sayı:1, ss:20-29.